

ALTINTEPE KAZILARI

Tahsin ÖZGÜÇ

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü ile Türk Tarih Kurumu tarafından idare edilen Altın-tepe kazılarına 1964 yılında da devam olunmuştur. Urartu devletinin batı sınırındaki şehirlerinden en önemlisi olan Altın-tepe, bugün, 60 metre yüksekliğindeki tabii bir tepenin üstünde duran bir açık şehir halindedir. ikisi üçer, biri tek odadan ibaret olan taş mezarlar ve stelli açık mabet sırtta, mabed, kabul salonu ve resmi depo tepededir. Şehir suru da iki kuşak halinde görülmektedir.

Bu sene, geniş teşkilatı ve tam korunmuş haliyle bir Urartu mabedinin bütün vasıflarını kendisinde toplıyan mabed - sarayın mozaik döşeli üstü açık avlusu, ve hem kirli suların, hem de yağmur ve kar sularının akmasını sağlıyan taş kanallar meydana çıkarıldı. Bunların hepsi taban altına, gayet itinalı bir şekilde, inşa edilmişti. Yeni açılan odaların ve hizmet yerlerinin de temelleri taş duvarları iri kerpiçtendir. Ocakların büyük baca delikleri, kalın duvarların içinde yanın daire şeklindedir. Altın-tepe'deki Urartu mabedi bir yapı kompleksi halinde, yani, muhtelif kısımlardan müteşekkil bir mabed - saray şeklindedir. Bu bakımdan onu, bir avlu ve cella'dan ibaret olan mabedlerden ziyade, mabed ve ikamete tahsis olunan kısımları bulunan mabedlerle ve bilhassa, Arin - berd'deki (eski Erebus) mabedle mukayese etmek lazımdır. Bu yeni keşiflerle, Urartu şehirlerinde biri, yalnız, cella ve avludan ibaret olan basit mabed tipiyle, diğeri cella ve avlusu etrafında bol odalardan müteşekkil geniş teşkilatlı bir saray - mabed

tipinin mevcut isbat edilmiş bulunmaktadır. Altın-tepe mabedinin büyük ve muhtemelen odalarının duvarları resimlerle süslenmiş olmasına rağmen, bunlar, fotoğrafları çekilemeyecek kadar harap durumda idi. Buna rağmen, bu devrin üslubuna göre yapılan bazı güzel resimli parçaları kurtarmak mümkün oldu. 1964'de de, mabed çevresinde tanrı tahtlarını süsleyen fildişi eserlerin güzel örnekleri bulundu. Bunlar karışık varlıklardan, palmet motiflerinden, güneş kurslarından ibarettir.

Altın-tepe'de mimarlık eserlerinin ikinci önemli grubunu, Akamenid apadana'nın kabul salonlarının prototipini temsil ettiği anlaşılan **Apadana** teşkil eder. Bu sene, Apadana'nın cephesindeki sütunlu - galerili büyük avlu ve ona açılan bir kaç oda ile, İçkale'nin çok iri bloklarla yapılmış muazzam kapısı meydana çıkarıldı. Avlunun doğu cephesindeki üç küçük odadan birinin duvarları fresklerle süslü idi. Bunların teknik, motif ve üslubları, Apadana duvarlarını boydan boya süsleyen, fresklerden farksızdı. Bu odalardan biri seramikle dolu idi. Bu kısımlarda, iyi tanınan, Urartu seramiği yanında, az miktarda, boya ile nakışlı kapılara da raslandı.

Altın-tepe, mevcut mimarlık eserleriyle ayakta duran tipik bir Urartu şehri, daha doğrusu, mezarlardan, mabed - saraydan, kabul salonundan, açık mabeden, büyük - resmi depolardan, iç - içe iki kale kuşağından müteşekkil bir açık müze halinde, eski Doğu - Batı kara yolu üstünde, eski tarihi şehirlerin arasında durmaktadır.

